

ביהמ"ש ביטל אימוץ בידי אם לסבית, ובקהילה חוששים מההשלכות

באופן חריג ביטל ביהמ"ש צו הורות של אם לא ביולוגית על שני ילדים משותפים לה ולבת זוגה לשעבר — לבקשת שתיהן. גורמים משפטיים מזהירים שהפסיקה עלולה לפגוע בזכויות להט"בים

לי ירון 30.10.2020 06:01

בית משפט לענייני משפחה ביטל אתמול לראשונה אימוץ ילדים של בנות זוג לסביות, למרות התנגדות נחרצת של המדינה. השופטת סיגלית אופק מבית המשפט לענייני משפחה במחוז תל אביב הורתה לבטל צו הורות של אם לא ביולוגית על שני ילדים המשותפים לה ולבת זוגה לשעבר, לבקשת שתיהן. זאת בניגוד לעמדתו של משרד הרווחה, שסבר כי אין לבטל את האימוץ מחשש שטובת הילדים תיפגע.

השופטת קבעה כי ביטול ההורות יהיה לטובת הילדים, כיוון שעם הפרידה נותק הקשר בינם לבין האם שאינה ביולוגית למשך חמש שנים. לכן, כתבה, "אין אפשרות ואין תועלת בחידוש הקשר ההורי, אף אין זו טובתם של הקטינים, ואין גם טעם להשאיר רישום פורמלי ריק מתוכן". מקורות משפטיים וכן פעילים בקהילת הלהט"ב ששוחחו אמש עם "הארץ" הביעו חשש כי לפסק הדין יהיו השלכות רחב על הורות בקהילה.

לדבריהם, גם אם הפסיקה מוצדקת במקרה זה, היא עלולה ליצור מצב שבו אמהות ביולוגיות יוכלו לסחוט את בנות זוגן בהליכי גירושין ויטילו ספק בהורותן. מנגד, עורכי הדין של בנות הזוג, כינרת בר-לב ושמאל מורן, טוענים כי אין חשש לפגיעה בזכויות קהילת הלהט"ב, וכי כל מקרה לגופו. לדבריהם, במקרה זה הפסיקה מיטיבה עם המשפחה.

יו"ר האגודה למען הלהט"ב, הילה פאר, אמרה גם היא כי מדובר במקרה משפחתי מורכב, אך ציינה כי עלולות להיות לו השלכות מסוכנות על הורים להט"בים. "הורות אינה ניתנת לביטול, וזאת ללא קשר לשאלה אם מדובר בהורה סטרייט או להט"ב", אמרה פאר. "הצטערנו לשמוע ששופטת בבית המשפט לענייני משפחה החליטה לבטל צו הורות, על אף שגם המדינה בעצמה התנגדה לכך מנימוקים דומים לשלנו. יחד עם זאת, ראוי להדגיש שהחלטה הספציפית עוסקת בפרשה משפחתית סבוכה וחריגה במיוחד, שמתאפיינת בהיעדר קשר הורי לילדים מינקות ובחוסר רצון לקיים קשר כזה, על דעת כל הנוגעים בדבר. אסור להסיק מהחלטה זו לגבי מעמדם של הורים גאים שמביאים ילדים לעולם ומגדלים אותם ביחד, אפילו במצבים של פרידות ומשברים".

הנרטיב של הילדים

בנות הזוג שעומדות במרכז הפרשה הסבוכה היו במערכת יחסים זוגית מאז 2001. האם הביולוגית, דינה (שם בדוי, כל השמות שמורים במערכת), המיוצגת על ידי עו"ד כנרת בר לב, הביאה לעולם שני ילדים בשנים 2010 ו-2013, ואלו אומצו על ידי בת זוגה אז, מעיין. באפריל 2015 נולד ילד למעיין, ובנובמבר של אותה שנה נפרדו בנות הזוג, בטרם הושלם הליך האימוץ שלו על ידי דינה. מאז קיים

נתק מוחלט בין מעיין, המיוצגת על ידי עו"ד שמואל מורן, לשני ילדיה הביולוגיים של דינה. דינה הגישה תביעה לביטול האימוץ של שני ילדיה הביולוגיים בידי מעיין לבית המשפט למשפחה בתל אביב, ומעיין הצטרפה לעמדתה וביקשה אף היא לבטל את האימוץ. עו"ד אורית פניני, שייצגה את משרד הרווחה מטעם היועץ המשפטי לממשלה, וכן אנשי המקצוע ברווחה, התנגדו לבקשה בשל החשש כי הדבר עומד בניגוד לטובת הילדים.

נציגי משרד הרווחה טענו בבית המשפט כי "טובת הקטינים הינה להכיר בסיפור חייהם האמיתי, גם אם הוא קשה ומורכב... במקרה של ילדים מאומצים, יש חשיבות לנרטיב של הילדים, והנרטיב הזה צריך להיות מדובר כל הזמן ובכל הקשר מיום מסירתו לאימוץ, כדי שלא יהיו סודות". לטענתם, "לא נכון להעלים אמא מחייהם כאילו לא היתה". לפיכך, המדינה התנגדה לביטול האימוץ, בנימוק כי טובת הקטינים מחייבת לגלות להם את האמת על אודות עברם. בתיק ניתנו חוות דעת של מומחים וכן תסקיר של עובדת סוציאלית מהשירות למען הילד.

השופטת התייחסה לטענות הללו בפסק דינה, וכתבה כי ככלל, "אין לאפשר ביטול אימוץ במשפחות חד או דו מיניות בגלל סיטואציה של פרידה כשלעצמה, ואפילו לא בגלל סיטואציה של פרידה שאליה נלווה ניכור הורי, אך דמותו של אדם כהורה צרובה בתודעה של ילד". עם זאת ציינה השופטת כי ייתכנו מקרים נדירים שבהם טובת הילד היא אחרת, כמו המקרה הזה.

בפסק הדין ניתנה השופטת את סעיף 19 לחוק האימוץ, הקובע שלושה תנאים אשר בהתקיימם האימוץ מבטל. ראשית, "על המבקש להוכיח כי בקשתו מבוססת על נסיבות שלא היו ידועות או לא היו קיימות בשעת מתן הצו". שנית, בית המשפט צריך להסכים כי "מן הראוי לעשות כן". שלישית, על בית המשפט להחליט כי "טובת המאומץ מחייבת זאת".

השופטת אופק כתבה כי בעת האימוץ לא יכלה דינה לדעת כי מעיין תנטוש את הילדים ותחדל לתפקד כאמם. היא הוסיפה כי דמותה של מעיין לא נצרבה כהורה פסיכולוגי ותפקודי בתודעתם של ילדיה הביולוגיים של דינה, וכי יש נתק מוחלט בין הילדים לבין מעיין, בלי אפשרות לחידוש הקשר. על כן, כתבה השופטת, הרישום של מעיין כאמם של הילדים הוא ריק מתוכן, ובית המשפט החליט לבטל את צווי האימוץ בנוגע לילדיה של דינה.

ממשרד הרווחה נמסר בתגובה כי הם "לומדים את פסק הדין". הגורמים המקצועיים במשרד ובפרקליטות טרם החליטו אם יערערו עליו.

עו"ד כנרת בר לב, המייצגת את דינה, מסרה כי "מדובר בפסק דין תקדימי ואמיץ, אשר הכיר — על אף התנגדות היועמ"ש במשרד הרווחה — כי בנסיבות הספציפיות המיוחדות של המקרה שורר נתק בין האם הלא-ביולוגית לבין הקטינים מזה כחמש שנים, ולא מתקיימים כל יחסי הורות בין האם המאמצת לקטינים: לא תפקודית ואף לא פסיכולוגית". היא הוסיפה כי "מדובר בשני ילדים מחוננים, מאושרים ומתוקים, אשר היו כבני חמש ושנתיים בעת פירוד בנות הזוג, והלכה למעשה היום אין להם כל זיכרון מאת האם המאמצת ולמעשה קיימת להם ברישום משרד הפנים אם שהינה בבחינת רוח רפאים, בעוד האם היחידה שהינם מכירים ואוהבים הינה אמם הביולוגית".

עו"ד שמואל מורן, שייצג את מעיין, אמר כי "מדובר בהחלטה אמיצה ונכונה. יש מצבים נדירים כמו מקרה זה, שבהם טובת הילדים מחייבת ביטול אימוץ. לא מדובר כאן בהחלטה שנוגעת לקהילה הגאה. זה יכול היה לקרות גם באימוץ הטרנסקסואלי. אין כאן מסר שהורות הומו-לסבית פחות חזקה".

